

VLAAMSE OUDERENRAAD

Advies 2015/1
Gratis abonnement van De Lijn voor personen met een handicap

Advies 2015/1
Gratis abonnement van De Lijn voor personen met een handicap

Inhoud

Inhoud.....	2
1. Situering.....	3
2. Advies	4
3. Referenties	7

1. Situering

---

1. Naar aanleiding van besparingsmaatregelen bij De Lijn is sinds 1 februari 2015 het nieuwe tariefsysteem van kracht. Het gratis abonnement voor 65-plussers blijft gelden tot en met 31 augustus 2015. In het kader van deze tariefwijzigingen werd beslist dat personen met een handicap, oud-strijders en oorlogsinvaliden het recht behouden op een gratis abonnement van De Lijn.
2. Voor het toekennen van deze gratis vervoersbewijzen baseert De Lijn zich op de gegevens die ze via de Kruispuntbank Sociale Zekerheid ontvangt van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), de Federale Overheidsdienst (FOD) Sociale Zekerheid Directie-Generaal Personen met een handicap en de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB). Alle personen ingeschreven bij het VAPH, rechthebbenden op een tegemoetkoming van de FOD Sociale Zekerheid en gerechtigden op bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen van de VDAB krijgen automatisch een gratis abonnement van De Lijn.
3. Hoewel in het Vlaams Regeerakkoord 2014-2019 de stapsgewijze uitwerking van een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid vooropgesteld wordt, kunnen ouderen die pas na 65 jaar een handicap krijgen vooralsnog geen aanspraak maken op ondersteuning van het VAPH, daar er vanuit deze instantie geen beoordeling voorzien wordt voor 65-plussers. Wanneer de inschrijving reeds voor de leeftijd van 65 jaar gebeurt kan men wel blijvend gebruik maken van het ondersteuningsaanbod voor deze handicap, maar dit is niet van toepassing voor een nieuw verworven, bijkomende handicap na 65 jaar. De leeftijdsgrens gehanteerd door het VAPH werd ingeschreven in het oprichtingsdecreet en is gebaseerd op het eerder Rijksfonds voor Sociale Reclassering van Minder-Validen gericht op de integratie op de arbeidsmarkt (VAPH, 2004). Zolang het leeftijdsonderscheid gehanteerd wordt in het Vlaamse hulpmiddelenbeleid, zullen de meeste 65-plussers met een handicap ontbreken in de gegevens die door het VAPH bezorgd worden aan De Lijn (Zie ook standpunt 2012/1 Een leeftijdsonafhankelijk en efficiënt hulpmiddelenbeleid).
4. Door het opheffen van gratis openbaar vervoer voor ouderen en het behoud ervan voor personen met een handicap, wordt in tegenstelling tot voorgaande jaren het criterium 'handicap' hierbij ook relevant voor ouderen. 65-plussers met een handicap lopen voortaan ook deze vorm van ondersteuning mis, dit ondanks dat zij objectief met dezelfde problemen en beperkingen geconfronteerd worden.
5. Wat de FOD Sociale Zekerheid DG Personen met een handicap betreft, stelt de Vlaamse Ouderenraad vast dat zij in het kader van de toekenning van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) en sociale en fiscale ondersteuningsmaatregelen (bv. parkeerkaart) wel een handicap kan erkennen bij 65-plussers. De FOD Sociale Zekerheid hanteert hiervoor de medisch-sociale zelfredzaamheidschaal. Vanaf zeven punten kan men beroep doen op een tegemoetkoming.
6. De FOD Sociale Zekerheid bezorgt enkel gegevens van rechthebbenden op een tegemoetkoming aan De Lijn. De enige relevante tegemoetkoming voor 65-plussers is in dit kader de THAB. Tot voor kort werden de gegevens van 65-plussers niet

doorgestuurd, daar zij automatisch in aanmerking kwamen voor een gratis abonnement. Vanaf maart 2015 worden ook de data van ouderen die de THAB ontvangen automatisch verzonden naar De Lijn.

7. Het probleem blijft evenwel dat niet alle 65-plussers hun handicap bij de FOD Sociale Zekerheid laten erkennen, gezien veel van deze ondersteuningsmaatregelen bovenop de verminderde zelfredzaamheid ook afhankelijk zijn van andere criteria (vb. inkomen voor de THAB) en dus niet toegankelijk zijn voor alle 65-plussers met een beperking. De Vlaamse Ouderenraad stelt ook vast dat de THAB onvoldoende gekend is bij professionele hulpverleners en ouderen, waardoor ze geen tegemoetkoming aanvragen ondanks de aanwezige zorgbehoefte. De aanvraagprocedure wordt veelal als omslachtig beschouwd en de voorwaarden kunnen bovendien ook stigmatiserend overkomen, waardoor ouderen niet opteren voor een erkenning van de handicap. Ze kunnen hierdoor geen beroep doen op ondersteuning van de FOD Sociale Zekerheid DG Personen met een handicap. Zowel 65-plussers met een hoog inkomen als ouderen in een situatie van onderbescherming lopen hierdoor het gratis abonnement mis, in tegenstelling tot jongere personen met een beperking.

2. Advies

---

8. De Vlaamse Ouderenraad volgt het VAPH in de definitie van handicap zijnde “elk langdurig en belangrijk participatieprobleem van een persoon dat te wijten is aan het samenspel tussen functiestoornissen van mentale, psychische, lichamelijke of zintuiglijke aard, beperkingen bij het uitvoeren van activiteiten, en persoonlijke en externe factoren”(Decreet mei 2004). Het is dit participatieprobleem dat het criterium kan zijn voor het toekennen van hulpmiddelen en/of ondersteuning aan jonge en oudere personen met een handicap. Sommige ouderen ervaren evenwel moeilijkheden ten gevolge van stoornissen en/of beperkingen welke een invloed hebben op hun participatiemogelijkheden.
9. Tot op heden is ‘handicap’ een relatief begrip, dat vooral op institutionele wijze gedefinieerd wordt. Elke instantie hanteert een eigen definitie in functie van de doelstellingen die zij nastreeft. Een handicap in het ene systeem wijst niet meteen op een handicap in het andere systeem. Bevoegde instanties bepalen behoudens de wetgeving hoe over een handicap gesproken wordt; op basis van welke vaststellingen er sprake is van een handicap en de criteria die gebruikt worden bij bepaalde aandoeningen. Het is volgens de Vlaamse Ouderenraad wenselijk om een uniforme definitie van ‘handicap’ te formuleren en hanteren, zodat alle bevoegde instanties vertrekken vanuit hetzelfde kader. Met het oog op een correcte inschaling van een verminderde zelfredzaamheid binnen de toekenningsprocedure van het algemeen attest ‘erkenning handicap’, de THAB en de Vlaamse Zorgverzekering vestigt de Vlaamse Ouderenraad de aandacht op het belang van een eenduidig en algemeen inschalingsinstrument dat de huidige, gedateerde medisch-sociale zelfredzaamheidschaal (1987) en andere evaluatieschalen moet vervangen. Tegemoetkomingen en andere ondersteuningsmaatregelen kunnen hieraan gekoppeld worden (zie ook advies 2013/3 over de overdracht van de

tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) naar Vlaanderen en advies 2013/4 over de overdracht van de ouderenzorg naar Vlaanderen).

10. De concepten participatie en bijhorende participatieproblemen moeten geoperationaliseerd worden, zodat ook 65-plussers met een handicap in aanmerking komen voor hulpmiddelen, tegemoetkomingen en andere voordelen toegekend op basis van deze participatiemoeilijkheden of verminderde zelfredzaamheid. Ouderen met een handicap ervaren ook sterk de invloed van de handicap en moeten net zoveel recht op gratis openbaar vervoer krijgen. Voor ouderen zijn mobiliteitskansen cruciaal met het oog op het behoud en bevorderen van de autonomie, sociale en culturele participatie, maatschappelijke integratie en het zo lang mogelijk in de vertrouwde omgeving blijven wonen. Het openbaar vervoer vervult hierin een belangrijke rol.
11. De Vlaamse Ouderenraad pleit daarom voor een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid. De ondersteuning van het VAPH is niet inkomensgebonden. Bij een leeftijdsonafhankelijk hulpmiddelenbeleid zullen dus alle 65-plussers met een beperking aanspraak kunnen maken op een gratis abonnement. Alle personen met een handicap, ongeacht hun leeftijd worden dan evenwaardig ondersteund.
12. Het wegwerken van de historische leeftijdsgrens van 65 jaar zal vermoedelijk nog geruime tijd in beslag nemen en zal naar alle waarschijnlijkheid niet haalbaar zijn tegen 1 september 2015, de datum waarop 65-plussers moeten betalen voor een abonnement. De Vlaamse Ouderenraad dringt erop aan dat er in tussentijd via andere kanalen (zie punt 15) gratis vervoersbewijzen toegekend worden aan elke 65-plusser die als 'persoon met een handicap' beschouwd kan worden.
13. De toekenning van de THAB als criterium voor gratis openbaar vervoer wordt gevolgd door de Vlaamse Ouderenraad, maar deze maatregel is slechts op een beperkte groep 65-plussers van toepassing. Door enkel tegemoetkomingen van de FOD Sociale Zekerheid als relevant te beschouwen voor het recht op gratis openbaar vervoer, wordt er een duidelijke inkomensgrens gehanteerd. Bijgevolg moeten ouderen met een beperking aan strengere voorwaarden voldoen om aanspraak te kunnen maken op een gratis abonnement. Voor de Vlaamse Ouderenraad moeten alle ouderen met een handicap in aanmerking komen voor een gratis vervoersbewijs en niet enkel de rechthebbenden op een inkomensgebonden tegemoetkoming.
14. De Vlaamse Ouderenraad vraagt de Vlaamse regering stappen te nemen om ervoor te zorgen dat deze groep kwetsbare ouderen op een gelijkwaardige manier gebruik kan maken van het openbaar vervoer als personen die op een jongere leeftijd een beperking oplopen. Voor de Vlaamse Ouderenraad heeft elke persoon met een handicap recht op gelijkwaardige ondersteuning voor het bereiken van een maximale zelfstandigheid en een volwaardige participatie aan de samenleving. Het openbaar vervoer speelt hierbij dan ook een cruciale rol.
15. Op korte termijn kan daartoe onderzocht worden of het mogelijk is om naast de THAB ook op basis van een algemeen attest 'erkenning handicap' en/of de zorgverzekering (o.a. vaststelling verminderde zelfredzaamheid via dezelfde medisch-sociale zelfredzaamheidschaal) een gratis abonnement aan te bieden aan ouderen met een handicap. Op die manier kan de koppeling van het gratis openbaar vervoer aan

inkomensgebonden tegemoetkomingen weggewerkt worden, waardoor het doelpubliek verbreed wordt en meer 65-plussers met een beperking beroep kunnen doen op gratis openbaar vervoer. Niettegenstaande dat ook hier niet alle 65-plussers met een handicap een erkenning zullen aanvragen omwille van eerder aangehaalde belemmerende factoren (zie punt 7).

Goedgekeurd door de Raad van Bestuur op 11 maart 2015

*Jul Geeroms
Voorzitter*

*Mie Moerenhout
Directeur*

3. Referenties

---

1. De Lijn. MOBIB-kaart voor 65-plussers. Geraadpleegd via: <https://www.delijn.be/nl/vervoerbewijzen/mobib-kaart/mobib-65plus.html> op 24 februari 2015
2. Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid Directie Generaal Personen met een Handicap: <http://www.handicap.fgov.be> (2015)
3. Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid Directie-Generaal Personen met een handicap: [https://www.socialsecurity.be/CMS/nl/citizen/displayThema/private life/PRITH 8/P_RITH 8 1.xml](https://www.socialsecurity.be/CMS/nl/citizen/displayThema/private%20life/PRITH_8/P_RITH_8_1.xml)
4. Koninklijk Besluit van 30 augustus 2013 houdende diverse wijzigingen met betrekking tot de tegemoetkomingen aan personen met een handicap (B.S. 10.09.2013)
5. Koninklijk Besluit van 5 maart 1990 inzake de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden
6. Rijksinstituut voor Ziekte-en Invaliditeitsverzekering: <http://www.riziv.fgov.be>
7. Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap: <http://www.vaph.be> (2015)
8. Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (2004). Decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap. Brussel. Geraadpleegd via <http://www.vaph.be/vlafo/view/nl/21074-wetgeving.html>
9. Vlaamse Ouderenraad. Standpunt 2012/2 Een leeftijdsonafhankelijk en efficiënt hulpmiddelenbeleid. http://www.vlaamse-ouderenraad.be/Publicaties/pub.php?pub_id=2355
10. Vlaamse Ouderenraad. Advies 2013/3 over de overdracht van de tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden (THAB) naar Vlaanderen. http://www.vlaamse-ouderenraad.be/Publicaties/pub.php?pub_id=2566
11. Vlaamse Ouderenraad. Advies 2013/4 over de overdracht van de ouderenzorg naar Vlaanderen). http://www.vlaamse-ouderenraad.be/Publicaties/pub.php?pub_id=2567